

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ У РОЗБУДОВІ ДЕМОКРАТИЧНОЇ
ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ**

**Матеріали
XV Міжнародної науково-практичної
конференції**

22 березня 2023 року

**Одеса
ОДУВС
2023**

УДК 351.74
P68

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

P68 Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократич-
ної правової держави: матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф.,
м. Одеса, 22 березня 2023 р. Одеса: ОДУВС, 2023. 362 с.

УДК 351.74

© ОДУВС, 2023

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

*Поляков Є. В., кандидат юридичних наук, доцент, полковник поліції
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності,*

Одеського державного університету внутрішніх справ

Гнатюк І. С., студентка 1-го курсу ННПБ

Одеського державного університету внутрішніх справ

Актуальність даної теми полягає в тому, що в сучасних умовах формування правоохоронної діяльності держави неабиякого значення набуває вивчення актуальних проблем правового регулювання діяльності оперативно-розшукових підрозділів. Зазначимо, що оперативно-розшукова діяльність є важливою складовою частиною правоохоронної діяльності, спрямованої на боротьбу зі злочинністю, зокрема, з її організованими формами.

Правовою основою регулювання діяльності оперативно-розшукових підрозділів з проблеми протидії кримінальним правопорушенням є сукупність взаємопов'язаних нормативно-правових актів, які спрямовані на протидію кримінальним правопорушенням засобами оперативно-розшукової діяльності. Результати оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) є предметом подвійного законодавчого регулювання: з одного боку - оперативно-розшукового, а з іншого - кримінально-процесуального [3, с. 39].

Наразі існує проблема обмеження прав і свобод громадян через здійснення оперативно-розшукової діяльності, наприклад, втручання в їхнє приватне життя або приміщення. Однак, хотілося б зауважити, що завдяки здійсненню оперативно-розшукової діяльності присікаються дуже небезпечні протиправні дії, акти тероризму і розкриваються організовані злочинні групи. Проблема тика морально-етичного аспекту свідчить про те, що зібрана в ході оперативно-розшукової діяльності інформація не повинна бути надмірною і бути спрямована проти гідності особистості громадян. Однак, не завжди збір відомостей, в ході оперативно-розшукових заходів, може бути обмежений виключно «необхідною» інформацією, а значить, все ще є необхідність в доопрацюванні методів і тактик реалізації оперативно-розшукової діяльності, з метою мінімізації отримання зайвої інформації [1, с. 4].

Група проблем оперативно-розшукової діяльності обумовлена рівнем правового регулювання, до якого входять проблеми пов'язані з самим профільним

законом, що регулює оперативно-розшукову діяльність, а саме Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» [6, с. 114].

Зазначимо, що підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, стан захисту прав і свобод громадян, публічна безпека повністю залежать від рівня законодавчого забезпечення. Але, на жаль, сьогодні в Україні відсутній комплексний нормативно-правовий акт, який би регулював суспільні відносини щодо протидії злочинності. Ефективне функціонування і діяльність правоохоронних органів залежить від доцільності та комплексності правового регулювання їх діяльності. Однак аналіз чинних нормативно-правових актів свідчить про відсутність єдиного погляду та розуміння загроз, пов'язаних зі злочинністю, а відображені в них стратегічне планування підходів та оцінок проблем, шляхи їх вирішення мають фрагментарний характер.

Особливе значення щодо протидії злочинності має Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) [4]. Хоча цей законодавчий акт визначив запобіжну спрямованість оперативно-розшукової діяльності як головному, він не надав оперативним підрозділам потрібних повноважень для ефективного запобігання кримінальним правопорушенням.

Наразі, існують протиріччя між положеннями КПК [4], зокрема, наприклад, в нормах, де йдеться про місця та роль оперативних підрозділів правоохоронних органів у протидії кримінальним правопорушенням під час кримінального впровадження, невизначеність кола оперативно-розшукових заходів тощо. Наприклад, у п. 1 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [5] визначено, що підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів. Разом з тим, як правило, до оперативних підрозділів Національної поліції надходить у більшості випадків інформація, що стосується осіб, які вже вчинили злочини, але про достовірність цих даних не відомо.

Відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства, у цьому випадку необхідно розпочати кримінальне провадження. Зазначене не дає можливості оперативним підрозділам, використовуючи повний арсенал форм, методів і засобів оперативно-розшукової діяльності, здійснити перевірку щодо достовірності відомостей про факт вчинення злочину та можливості отримання додаткових відомостей щодо фактів злочинної діяльності.

У главі 21 КПК України визначено особливий самостійний різновид слідчих дій – негласних слідчих (розшукових) дій, як повноцінних процесуальних засобів досудового слідства [4].

Зазначимо, що застосування різних оперативно-розшукових заходів дає можливість в процесі проникнення в злочинне середовище відстежувати і в певній мірі контролювати діяльність як окремих осіб, так і організованих злочинних формувань, отримати інформацію про їхні плани і підготовчі дії [2, с. 9].

Це дозволяє зібрати оперативну інформацію, яка вже до початку офіційного розслідування забезпечує ефективне використання даних орієнтовного

характеру і надає можливість введення в кримінально-процесуальну діяльність належним чином оформлених результатів ОРД як джерела доказів. Якщо результат ОРД відповідає всім вимогам, які висуваються до доказів, то він перестає бути власне результатом оперативно-розшукової діяльності, а стає повноцінним доказом. А, якщо так, то ніякий спеціальний режим його використання не потрібен, отже, немає необхідності і у відповідній статті КПК в нинішній її редакції. Крім того, на практиці зазначені положення закону тлумачать по-різному [3, с. 42].

Окрім того, Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» у чинній редакції не визначено систему оперативно-розшукових заходів, порядок організації та документування кожного з них; правові засади участі в оперативно-розшуковій діяльності осіб, з якими установлено відносини конфіденційного співробітництва, не встановлено порядку ознайомлення громадян з відомостями, що були зібрані стосовно них у ході ведення оперативно-розшукової діяльності тощо.

Таким чином, правову основу регулювання діяльності оперативно-розшукових підрозділів складає ряд законодавчих та інших нормативних правових актів, знання і дотримання яких є необхідною умовою успішного її здійснення. Правоохоронна практика виявила деякі неузгодженості між нормами КПК України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», внаслідок чого оперативні підрозділи до певної міри усуваються від виконання своїх безпосередніх завдань.

У правозастосовній практиці слід враховувати, що правова основа ОРД знаходиться в стані динамічного розвитку і постійного вдосконалення. У зв'язку з цим оперативно-розшукове законодавство потребує удосконалення, зокрема за такими напрямками:

- здійснити запровадження у КПК України та в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» єдиної термінології;
- передбачити в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» підставу для закриття оперативно-розшукових справ, як спосіб запобігання кримінальним правопорушенням.

Література:

1. Албул С.В. Нова парадигма оперативно-розшукової діяльності: проблемні питання правового забезпечення. *Актуальні питання правового забезпечення у сучасних умовах*: збірник тез доповідей Всеукраїнського науково-практичного семінару (Харків, 26 листопада 2021 р., Національна академія Національної гвардії України). Харків: НА НГУ, 2021. С. 4–5.
2. Албул С.В. Правове регулювання використання негласного співробітництва з поліцейськими органами у країнах Європейського Союзу. *Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 07 жовтня 2022 р.). Одеса: ОДУВС, 2022. С. 5–11.

3. Глушков В.О. Вдосконалення оперативно-розшукового законодавства України. *Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2014. Вип.1 (1). С. 39-45.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 10.03.2023).
5. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення 10.03.2023).
6. Тітаренко К.І, Томма Р.П. Проблеми правового регулювання діяльності оперативно-розшукових підрозділів. *Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Одеса, 30 жовтня 2020 р.). Одеса: ОДУВС, 2020. С. 114-117.

Павленко Л. В., Чекмарьова І. М. КВАЛІФІКАЦІЯ ОДЕРЖАННЯ ДОСТУПУ ДО ДИТЯЧОЇ ПОРНОГРАФІЇ, ЇЇ ПРИДБАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ, ВВЕЗЕННЯ, ПЕРЕВЕЗЕННЯ ЧИ ІНШЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ, ВИГОТОВЛЕННЯ, ЗБУТ І РОЗПОВСЮДЖЕННЯ.....	196
Пашенко О.М. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗЕМЕЛЬ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ В МЕЖАХ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ	198
Петринич О. Г., Шельонг Р. О. ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	200
Петринич О. Г., Харина О. В. ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКІВ.....	203
Петринич О. Г., Лилик Ю. Р. ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ СПЕЦІАЛІСТА ТА ВИКОНАННЯ ТРУДОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ	205
Поляков Є. В., Гнатюк І. С. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ	207
Байда Ю. Ф., Проскурня Є. Є. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ В БОЙОВІЙ ОБСТАНОВЦІ. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ	210
Пядишев В. Г. ІНТЕРНЕТ ТА КРИПТОВАЛЮТА – ВИТОНЧЕНІ ЗАСОБИ НЕЛЕГАЛЬНОГО ПОШИРЕННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН.....	213
Резніченко С.В., Резніченко Г.С. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ЖІНОК, ЯКІ ВІДБУВАЮТЬ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ.....	216
Репчонок А. Ю. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ВНЕСЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ПРО ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ДО ЄДИНОГО РЕЄСТРУ ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ.....	220
Рибаченко С. П., Баранов С.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ.....	223
Собко Г. М. КОНКУРЕНЦІЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРЕДМЕТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	227